

Verbonden

Eloy Moreno

Over likes, schermen en wat het betekent om écht verbonden te zijn

DOELGROEP
13–16 jaar

LESDUUR
40–50 minuten

THEMA'S
sociale media · zelfbeeld · privacy · online veiligheid

VOOR DE DOCENT

In één oogopslag

Hoeveel likes is jouw geluk waard? In *Verbonden*, het vervolg op *Onzichtbaar*, wordt Betty verliefd op Alex, een influencer met bijna een half miljoen volgers op de app Meeteen. Ze hebben elkaar nooit ontmoet, maar ze deelt alles met hem, ook foto's die alleen voor hem bedoeld zijn. Dan verdwijnt Alex spoorloos en staat de politie op de stoep.

KERNVRAAG VAN DE LES

Wat betekent het om écht verbonden te zijn?

Waarom dit boek in de klas?

De roman laat zien hoe sociale media het leven van jongeren vormen: hun zelfbeeld, hun vriendschappen en hun privacy. Via Betty, influencer Xaxa en Kiri, die bewust geen sociale media heeft, komen verschillende kanten in beeld. Ook de bedrijven die aan aandacht verdienen, krijgen een gezicht. Zo biedt het boek een ingang voor gesprekken over mediawijsheid en online veiligheid.

VEILIG BESPREKEN

Het boek gaat ook over het delen van intieme foto's, online uitbuiting en zelfbeschadiging. Werk via de personages en via fictieve situaties. Vraag nooit wie zelf weleens iets heeft gedeeld. Vertel vooraf waar leerlingen terechtkunnen: mentor, vertrouwenspersoon of **helpwanted.nl**.

Leerdoelen

De leerling kan…

- uitleggen hoe likes, filters en 'perfecte' beelden het zelfbeeld kunnen beïnvloeden;
- benoemen hoe platforms en influencers geld verdienen aan aandacht;
- herkennen wanneer online contact onveilig wordt;
- uitleggen waarom iets wat je deelt nooit helemaal van jou blijft;
- benoemen waar je hulp kunt vinden als het online misgaat.

Lesopbouw

TIJD	ONDERDEEL	WERKVORM
5 min	1 · Wat betekent verbonden zijn?	klassikaal
10 min	2 · Het perfecte plaatje	gesprek
5–10 min	3 · Introductie *Verbonden*	klassikaal
10 min	4 · Wie verdient eraan?	gesprek
5–10 min	5 · Delen of niet?	casussen
5 min	6 · Slotopdracht	individueel
40–50 min	**Totaal**	

DE LES · DEEL 1 · 15 MINUTEN

Echt verbonden

1 Startvraag

Schrijf op het bord:

OP HET BORD

Wat betekent het om écht verbonden te zijn?

Laat leerlingen spontaan reageren. Maak daarna onderscheid tussen online verbonden zijn (bereikbaar zijn, volgers hebben, berichten krijgen) en je echt verbonden voelen met iemand. Je kunt honderden volgers hebben en je toch alleen voelen.

- Met hoeveel mensen ben je online verbonden? En met hoeveel écht?
- Kun je je eenzaam voelen terwijl je de hele dag berichten krijgt?
- Wat geeft een like je eigenlijk?
- Kun je iemand kennen die je nooit in het echt hebt ontmoet?

2 Het perfecte plaatje

LEES VOOR

'Ze brengt weer een paar uur door met de prachtige reizen, de perfecte lichamen en alle outfits die influencers elke dag dragen. Ze voelt zich beroerd omdat ze niet het leven kan leiden dat ze op sociale media ziet; ze weet dat ze zo'n geluk nooit zal kunnen bereiken.'

1. Herken je dit gevoel, bij jezelf of bij anderen?
2. Waarom vergelijken we ons zo snel met wat we online zien?
3. Hoeveel van wat je online ziet, is echt?
4. Waarom laten mensen online vooral hun mooie momenten zien?
5. Wat laat jij zelf wel en niet zien?
6. Wat doet het met je als je elke dag 'perfecte' lichamen voorbij ziet komen?
7. Wie heeft er belang bij dat jij je niet goed genoeg voelt?

VOOR DE DOCENT

In het boek bewerkt Betty een foto tot ze zichzelf nauwelijks herkent: 'Dat ben ik niet.' Tegelijk is Xaxa, de influencer die zij zo benijdt, achter de camera diep ongelukkig. Gebruik dat contrast om te laten zien hoe ver het beeld online en de werkelijkheid uit elkaar kunnen liggen. Het doel is niet één juist antwoord te vinden, maar het vergelijken zichtbaar te maken.

DE LES · DEEL 2 · VERDIEPING · 15–20 MINUTEN

Wie zit er aan de andere kant?

3 Introduceer *Verbonden*

Vertel dat het boek gaat over Betty, een gewoon meisje dat online nauwelijks opvalt. Dan krijgt ze een bericht van Alex, de influencer die iedereen op school volgt. Ze praten elke dag en hij wil alles van haar weten. Uiteindelijk stuurt Betty hem ook foto's die alleen voor hem bedoeld zijn. Stel daarna de vraag:

VRAAG

Hoe goed ken je iemand die je alleen online kent?

In het verhaal is bijna niemand wie hij online lijkt te zijn. Xaxa verbergt haar verdriet achter make-up en een vaste glimlach. Betty laat een bewerkte versie van zichzelf zien. En ook Alex blijkt heel anders dan Betty denkt. Bespreek het verschil tussen **wie iemand online is** en **wie iemand echt is**.

VERDIEPINGSVRAAG

Is een gevoel minder echt als het online is ontstaan?

Let op: Alex blijkt geen mens te zijn, maar een door AI gemaakt profiel van Meeteen. Verklap dit niet als de klas het boek nog moet lezen.

4 Wie verdient eraan?

DE GEBRUIKER | DE INFLUENCER | HET MERK | HET PLATFORM

In het boek bepalen zeven mensen in een vergaderzaal 'wat miljoenen jongeren straks als normaal zullen beschouwen': welke kleding, welk kapsel, welke filters. 'Laten we het kuddegedrag weer een zetje geven,' zegt de directeur. Besteed vooral aandacht aan de laatste twee rollen: wie verdient er aan jouw tijd, jouw aandacht en jouw gegevens?

- Waarom zijn de meeste apps gratis?
- Wat betekent de zin voorin het boek: 'Op internet ben je niet alleen gebruiker, maar ook het product'?
- Waarom kopen mensen iets omdat een influencer het draagt?
- Wie bepaalt eigenlijk wat jij op je tijdlijn te zien krijgt?

VAN GEBRUIKER NAAR BEWUSTE GEBRUIKER

meldingen uitzetten | je schermtijd bekijken | accounts ontvolgen waar je je rot door voelt | eerst nadenken, dan posten | je afvragen: wie verdient hieraan?

TOEPASSEN · 10–15 MINUTEN

Casussen & afsluiting

5 Delen of niet?

Bespreek de situaties in tweetallen of kleine groepjes en daarna klassikaal.

01

Iemand die je alleen online kent, is supergeïnteresseerd in je. Na een paar weken vraagt hij om een ‘speciale’ foto. Hij belooft dat hij hem meteen wist.

Kun je controleren of hij die belofte nakomt?

02

Een bekende influencer wordt op straat belaagd door fans. Binnen een paar minuten staan de filmpjes online en jij krijgt er een doorgestuurd.

Wat doe je met dat filmpje?

03

Een vader zette jaren geleden een ‘grappig’ filmpje van zijn zoontje online. Nu duikt het weer op en noemt de hele school hem bij een bijnaam.

Mogen ouders zomaar beelden van hun kind online zetten?

04

Iemand stuurt je vriendin een duur, betaald hartje. Ze voelt zich verplicht iets terug te sturen en geeft er het geld aan uit dat ze voor iets anders had gespaard.

Waarom voelen we ons verplicht iets terug te doen?

VOOR DE DOCENT

Benadruk bij casus 01: wie een intieme foto heeft gedeeld, is nooit schuldig aan wat een ander ermee doet. Het delen of doorsturen van zulke beelden van minderjarigen is strafbaar. Wie ermee te maken krijgt, kan terecht bij een vertrouwd persoon of bij **helpwanted.nl**. Achter in het boek staat een hoofdstuk over online misbruik met hulplijnen voor Nederland en België.

6 Slotopdracht: één verbinding

MAAK DE ZIN AF

Ik voel me écht verbonden met iemand als...

Laat iedere leerling één concreet voorbeeld opschrijven. Wie wil, mag zijn antwoord voorlezen. Keer daarna terug naar de openingsvraag: **wat betekent het om écht verbonden te zijn?** Is het antwoord veranderd?

VERDIEPING & VERWERKING

Na het lezen

Gespreksvragen

1. De Spaanse titel van het boek is *Redes*: netwerken, maar ook netten. Welke titel past volgens jou beter?
2. Waarom denkt Betty dat ze niet bijzonder genoeg is voor Alex?
3. Hoe werkt Meeteen achter de schermen? Kan zoiets ook in het echt bestaan?
4. Xaxa werd al als klein kind online gezet. Wat heeft dat met haar gedaan?
5. Betty vertelt haar ouders niets. Wat zegt het dat zij zelf ook steeds naar hun scherm kijken?
6. Kiri heeft geen sociale media. Is zij daardoor minder verbonden of juist meer?
7. Wat vond je van de onthulling over Alex? Verandert die hoe je naar Betty's gevoelens kijkt?
8. Het boek eindigt met een nieuw bericht. Hoe denk je dat het verdergaat?

Schrijfopdracht: Achter de foto

BEGINZIN

'Op de foto zie je... Wat je niet ziet, is...'

Bedenk een 'perfecte' post van een verzonnen influencer. Beschrijf eerst wat er op de foto te zien is. Schrijf daarna wat er buiten beeld gebeurt: wat ging eraan vooraf, wat is er bewerkt en hoe voelt de persoon zich echt? Eindig met: *'Als je dat had geweten...'*

Creatieve opdracht: Echt verbonden

BOODSCHAP

'Gaat het eigenlijk goed online?'

Maak een poster of post voor brugklassers met één tip om bewust en veilig online te zijn. Gebruik maximaal vijftien woorden. Bespreek daarna welke tip het meest zou helpen en waarom.

TOT SLOT

Sociale media verbinden ons met de hele wereld, maar niet altijd met elkaar. *Verbonden* laat zien wat er achter het scherm gebeurt: wie er verdient aan aandacht, wat je kwijtraakt als je iets deelt en hoe makkelijk je jezelf vergelijkt. Echte verbinding begint met de vraag wie er aan de andere kant zit, en hoe het eigenlijk met jou gaat.

Hulp & informatie helpwanted.nl · kindertelefoon.nl · meldknop.nl · stoppestennu.nl · awel.be · childfocus.be